
CONCEPT AND TYPES OF CRIMINAL SANCTIONS FOR JUVENILES IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Bilgaip Maznikar

Department for law sciences, International university of Novi Pazar, e-mail:
bilgaip.maznikar@gmail.com

Abstract: The author deals with the concept and types of criminal sanctions against juveniles, ie juvenile perpetrators of criminal offenses who have a special status in the criminal legislation of the Republic of Serbia. The aforementioned persons have this special status in view of their age, which is filled with numerous and constant changes, their biological and psychological, or social maturation. Accordingly, within the framework of juvenile criminal law, the legislator has prescribed criminal sanctions that can be imposed on this category of perpetrators. The aim of this paper is to present the criminal sanctions that can be imposed on juvenile offenders in the Republic of Serbia as well as the conditions for their imposition.

Keywords: juveniles, criminal sanctions, juvenile criminal legislation, Republic of Serbia

POJAM I VRSTE KRIVIČNIH SANKCIJA PREMA MALOLETNICIMA U REPUBLICI SRBIJI

Bilgaip Maznikar

Doktorant na Departmanu za pravne nauke, Internacionalnog Univerziteta u Novom Pazaru, e-mail:
bilgaip.maznikar@gmail.com

Abstrakt: Autor se u radu bavi razmatranjem pojma i vrsta krivičnih sankcija prema maloletnicima, odnosno maloletnim učiniocima krivičnih dela koji u krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije imaju poseban status. Pomenuta lica taj poseban status imaju s obzirom na starosno doba u kome se nalaze a koje je ispunjeno mnogobrojnim i neprestanim promenama, njihovim biološkim i psihološkim, odnosno socijalnim sazrevanjem. U skladu sa time zakonodavac je u sklopu maloletničkog krivičnog prava propisao krivične sankcije koje se mogu izreći ovoj kategoriji učinilaca krivičnih dela. Cilj ovog rada je da dá prikaz krivičnih sankcija koje se mogu izreći maloletnim učiniocima u Republici Srbiji i uslova za njihovo izricanje.

Ključne reči: maloletnici, krivične sankcije, malolentičko krivično zakonodavstvo, Republika Srbija.

1. UVOD

Krivične sankcije predstavljaju mere društvenog reagovanja prema učiniocu krivičnog dela koje sprovode određeni organi državne vlasti s ciljem zaštite društva od kriminaliteta. To su prinudne mere kroz koje se ispoljava reakcija društva, njegova ocena o nedozvoljenosti i zbog nedozvoljenosti i protivpravnog ponašanja učinioca krivičnog dela. Krivične sankcije su prinudne mere za zaštitu društva od kriminaliteta koje izriče sud učiniocima krivičnih dela u postupku pod uslovima i na način koji su određeni zakonom, a koje se sastoje u oduzimanju ili ograničavanju određenih sloboda ili prava čoveka i građanina ili u upozorenju da će im određena sloboda ili prava biti oduzeta ako ponovo izvrše krivično delo.¹⁸ Sve krivične sankcije imaju izvesne karakteristike koje su im zajedničke i koje bi se mogle nazvati opštim elementima krivičnih sankcija. Te karakteristike su: 1. Primena krivičnih sankcija je vezana za postojanje krivičnog dela, odnosno krivične sankcije se mogu primeniti samo prema licu koje je učinilo krivično delo; 2. Analogno određenosti krivičnog dela, i krivične sankcije moraju biti određene u zakonu. To je princip legaliteta, tj. zakonitosti krivične sankcije koji pruža zaštitu građanima od eventualne zloupotrebe ovih mera od strane državnih organa; 3. Krivične sankcije mogu biti izrečene samo od strane suda i to u postupku koji je određen zakonom i koji omogućava da se krivična sankcija saobrazi težini krivičnog dela, odnosno objektivnim i subjektivnim okolnostima njegovog izvršenja; 4. Krivične sankcije imaju karakter prinude protiv učinioca krivičnog dela, jer se vrše protiv njegove volje i predstavljaju represiju protiv njegove ličnosti; 5. Primena krivične sankcije je ograničena, jer se ne može izreći licu mlađem od 14 godina; 6. Sve krivične sankcije imaju istu svrhu, a ona se ogleda u suzbijanju dela kojima se povređuju ili ugrožavaju vrednosti zaštićene krivičnim zakonodavstvom.¹⁹

¹⁸ D. Jovašević, Leksikon krivičnog prava, Službeni glasnik Beograd 2011., str. 199.

¹⁹ M. Jović, Krivično pravo – opšti deo, Naša reč, Leskovac 2008., str. 329.

Uzevši u obzir predmet ovog rada kada su u pitanju krivične sankcije za maloletnike, zakonodavci uglavnom propisuju posebne krivične sankcije za ovu kategoriju lica, koje se u zavisnosti od vrste pravnog sistema, nazivaju vaspitnim sankcijama, vaspitnim merama a nekada i merama bezbednosti.

2. VASPITNE MERE

Vaspitne mere su osnovna vrsta maloletničkih krivičnih sankcija, odnosno osnovne mere društvene reakcije na kriminalitet maloletnika. One se izriču redovno, po pravilu, uobičajeno u zakonski predviđenom sudskom postupku. Mogu se izreći svim maloletnicima krivičnih dela, kako mlađim, tako i starijim maloletnim učioniocima krivičnih dela, a pod određenim uslovima, izriču se i mlađim punoletnim licima. U smislu izbora vaspitne mere, vaspitne mere se uzimaju za osnovni oblik reagovanja na kriminalitet maloletnika, pri čemu se prvo primenjuju blaže vaspitne mere (mere upozorenja i usmeravanja i mere pojačanog nadzora dok se institucionalne vaspitne mere i kazna maloletničkog zatvora tretiraju kao poslednje sredstvo (*ultima ratio*) koje se primenjuje, i to izuzetno i u najkraćem neophodnom trajanju. Pri izboru vaspitne mere sud će posebno uzeti u obzir uzrast i zrelost maloletnika, druga svojstva njegove ličnosti i stepen poremećaja u društvenom ponašanju, težinu dela, pobude iz kojih je delo učinio, sredinu i prilike u kojima je živeo, ponašanje posle učinjenog krivičnog dela, a posebno, da li je sprečio ili pokušao da spreči nastupanje štetne posledice, naknadio ili pokušao da naknadi pričinjenu štetu, da li je prema maloletniku ranije bila izrečena krivična ili prekršajna sankcija, kao i sve druge okolnosti koje mogu biti od uticaja za izricanje one mere kojom će se najbolje postići svrha vaspitnih mera (član 12. ZOMUKD).

Ako je maloletnik učinio više krivičnih dela u sticaju, a sud odluči da izrekne vaspitnu meru, cenice jedinstveno sva dela i izreći će samo jednu vaspitnu meru, osim u slučaju predviđenom članom 19. stav 1. ZOMUKD²⁰ (član 26. Stav 1 ZOMUKD).

3. VASPITNE MERE UPOZORENJA I USMERAVANJA

3.1. Sudski ukor

Sudski ukor kao disciplinska mera sastoji se u ukoru koji se izriče maloletnom učiniocu krivičnog dela. Ovo predstavlja najblažu vaspitnu meru koja se izvršava samim izricanjem. Ona se primenjuje prema onim maloletnicima koje je dovoljno samo prekoriti zbog učinjenog krivičnog dela, drugim rečima sudski ukor se izriče prema onim maloletnim učiniocima krivičnih dela prema kojima nije potrebno preduzeti neke trajnije mere vaspitanja.²¹ Sudski ukor se faktički iscrpljuje u tome što što sud ukazuje maloletnom učiniocu krivičnog dela na neprihvatljivost njegovog postupka i predočava mu da u slučaju ponovnog izvršenja krivičnog dela prema njemu može biti izrečena druga sankcija (član 13. ZOMUKD).

Dakle, ova mera je jedna vrsta upozorenja, odnosno opomene maloletnom učiniocu krivičnog dela i njegovim roditeljima odnosno staraocu da povedu računa o tome, da u slučaju ponovnog izvršenja krivičnog dela umesto sudskog ukora može biti izrečena druga krivična sankcija. Dakle, sudski ukor kao vrsta vaspitne mere prema maloletnom učiniocu krivičnog dela javlja se kao supstitut sudske opomene prema punoletnom učiniocu krivičnog dela i to prvenstveno sa ciljem specijalne prevencije, tj, da se na maloletnog učionioca utiče da ne vrši krivična dela.²²

3.2. Posebne obaveze

Naročito mesto među maloletničkim krivičnopravnim sankcijama zauzimaju posebne obaveze. Ove obaveze kao nove samostalne sankcije počele su da se prema maloletnim učiniocima krivičnih dela primenjuju u zapadnoevropskim zemljama još početkom osamdesetih godina prošlog veka. Naime, na osnovu kriminoloških teorija pošlo se od stanovišta da maloletnik ne bi trebalo da bude stigmatizovan i da ne bi trebalo da mu se izriču institucionalizovane mere, već da se alternativnim putem kroz poravnanje, rad za opšte dobro, podvrgavanje pojačanoj brizi i nadzoru i drugim vidovima socijalnog treninga koji će posebno uticati na popravlanje maloletnika i njegovo buduće ponašanje.²³

Prema maloletničkom krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije, sud maloletniku može izreći jednu ili više posebnih obaveza, ako oceni da je odgovarajućim zahtevima ili zabranama potrebno uticati na maloletnika i njegovo ponašanje (da se izvini oštećenom, naknadi štetu, redovno pohađa školu ili ne izostaje sa posla, da se osposobljava za zanimanje, uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja, da se

²⁰ Uz vaspitnu meru pojačanog nadzora sud može maloletniku izreći jednu ili više posebnih obaveza iz člana 14. stav 2. ZOMUKD.

²¹ B. Čejović, Srpsko udruženje za krivično pravo, Beograd 1997., str. 503

²² M. Govedarica, Maloljetni učinioci u krivičnom zakonodavstvu Republike Srpske, doktorska disertacija, Pravni fakultet Istočno Sarajevo, 2013., str. 63.

²³ M. Simović, D. Jovašević, Lj. Mitrović, M. Simović, op. cit., str. 254.

uključiti u određene sportske aktivnosti, odvikne od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga, da se uključiti u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savetovalištu, da pohađa kurseve za stručno osposobljavanje, da ne može da napusti mesto prebivališta ili boravišta, bez saglasnosti suda i posebnog odobrenja organa starateljstva.

4. VASPITNE MERE POJAČANOG NADZORA

Vaspitne mere pojačanog nadzora spadaju u drugu grupu vaspitnih mera. Do primene mere pojačanog nadzora dolazi kada je za vaspitanje i razvoj maloletnika potrebno preduzeti trajnije mere uz odgovarajući stručni nadzor i pomoć a nije porebno maloletnikovo izdvajanje iz dotadašnje sredine (član 11 stav 3 ZOMUKD). Maloletničko krivično zakonodavstvo Republike Srbije propisuje sledeće mere pojačanog nadzora: 1. Pojačan nadzor od strane roditelja, usvojioca ili staraoca, 2. pojačan nadzor u drugoj porodici, 3. pojačan nadzor od strane organa starateljstva, 4. pojačan nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika. Dakle, aktuelno zakonodavstvo i odnosu na prethodno, predvidelo je jednu novu meru, a to je mera pojačanog nadzora uz dnevni boravak u određenoj ustanovi za vaspitanje i obrazovanje maloletnika što je u skladu sa savremenim tendencijama o uvođenju novih poluinstitucionalnih oblika vaspitanja maloletnika sa manjim ili većim poremećajima u ponašanju, istovremeno izbegavanje njihovog izdvajanja iz sredine u kojoj bivstvuju.²⁴

4.1. Pojačan nadzor od strane roditelja, usvojioca ili staraoca

Meru pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca sud će izreći ako su roditelji, usvojilac, odnosno staralac propustili da vrše potrebnu brigu i nadzor nad maloletnikom, a u mogućnosti su da ovakvu brigu i nadzor vrše i to se od njih može s osnovom očekivati (član 15 stav 1 ZOMUKD). Ukoliko sud izrekne ovu meru, on tom prilikom daje potrebna uputstva i nalaže određene dužnosti roditeljima, odn. usvojiocu ili staraocu koje ova lica trebaju da preuzmu u cilju vaspitavanja maloletnika, njegovo lečenje i otklanjanje štetnih uticaja na njega. Zakonodavac je takođe ovlastio sud da prilikom izricanja ove mere pojačanog nadzora može naložiti organu starateljstva da proverava njeno izvršenje i pruža pomoć roditelju, usvojiocu ili staraocu. Inače, ova mera ne može trajati kraće od šest meseci, niti duže od dve godine. Roditelj, usvojilac ili staralac maloletnika je dužan da izvršava naloge i uputstva sudije za maloletnike suda koji je sudio u prvom stepenu i da nadležnom organu starateljstva omogućiti proveru izvršenja vaspitne mere i prihvati ukazanu pomoć u cilju njegovog izvršenja.²⁵

4.2. Pojačan nadzor u drugoj porodici

Pojačan nadzor u drugoj porodici se izriče u slučaju kada roditelj, usvojilac odnosno staralac maloletnika nisu u mogućnosti da nad njim vrše nadzor ili ako se to od njih ne može s osnovom očekivati, maloletnik će se smestiti u drugu porodicu koja je voljna da ga primi i koja ima mogućnosti da nad njim vrši pojačan nadzor (član 16. stav 1. ZOMUKD). Primena ove mere dolazi u obzir kada ne postoje uslovi za izricanje mere pojačanog nadzora roditelja, usvojioca ili staraoca. „To je slučaj kada ova lica iz bilo kojih razloga nisu u mogućnosti da vrše nadzor nad maloletnikom ili se, s obzirom na stanje u porodici, odnosno drugoj socijalnoj sredini u kojoj maloletnik živi, to od njih ne može očekivati.”²⁶ Poremećeni porodični odnosi mogu nastati usled prisustva: kriminaliteta, narkomanije, alkoholizma, prostitucije, porodičnog nasilja, emocionalnog zlostavljanja, trajno i ozbiljno poremećenih porodičnih odnosa, razvoda, smrti ili nestanka nekog od članova porodice i sl. Usled prisustva nekog od navedenih (negativnih) uslova potrebno je maloletnika izmestiti iz primarne porodice i pronaći mu novi porodični ambijent koji će pozitivno uticati, kako na uklanjanje svih štetnih uslova i okolnosti koji su doprineli njegovom kriminalnom ponašanju, tako i na pravilan razvoj i pozitivno formiranje njegove ličnosti u budućnosti.

4.3. Pojačan nadzor od strane organa starateljstva

Ovu meru sud može izreći maloletniku ako roditelji, usvojilac, odnosno staralac maloletnika nisu u mogućnosti da vrše pojačan nadzor, a ne postoje uslovi za pojačan nadzor u drugoj porodici, maloletnik će se staviti pod nadzor organa starateljstva (član 17. stav 1. ZOMUKD). U slučaju izricanja ove mere, maloletnik ostaje da živi kod svojih roditelja ili drugih lica koja ga izdržavaju, odn. koja se o njemu staraju, a pojačani nadzor nad njim vrši određeno službeno lice organa starateljstva ili drugo stručno lice koje odredi taj organ. Ovde, pre svega, mislimo na posebno naglašenu ulogu organa starateljstva, koji ima rukovodeću funkciju u izvršenju mere.

4.4. Pojačan nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika

Ovu meru meru pojačanog nadzora uz obavezu dnevnog boravaka u ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika, sud će izreći ako je uz neku od odgovarajućih vaspitnih mera pojačanog nadzora potrebno i angažovanje stručnih lica u posebnoj ustanovi koja se bavi vaspitavanjem i obrazovanjem maloletnika (član 18. stav 1. ZOMUKD). Dok traje ova mera pojačanog nadzora (kao i kod prethodne mere), maloletnik ostaje i dalje da živi

²⁴ M. Jović, op. cit, str. 485.

²⁵ E. Ćorović, op. cit., str. 253.

²⁶ N. Srzentić, et. al., Krivično pravo Jugoslavije – opšti deo, Savremena administracija, Beograd, 1998, str. 540.

kod svojih roditelja ili drugih lica koja se o njemu staraju, s tim što u toku dana provodi određeno vreme u ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika. Međutim, taj boravak u pomenutoj ustanovi mora biti tako organizovan da ne ometa školovanje maloletnika ili njegovo redovno odlaženje na posao. Inače, u ovoj ustanovi se odgovarajućim vaspitno-obrazovnim sadržajima, u stvari, utiče na budući život i ponašanje maloletnika u užoj i široj socijalnoj sredini. Trajanje ove mere pojačanog nadzora, kao i kod prethodnih tri, ne može biti kraće od šest meseci, niti duže od dve godine.

4.5. Zavodske vaspitne mere

Zavodske mere predstavljaju najtežu vrstu vaspitnih mera. One se izriču prema maloletnim učiniocima krivičnih dela prema kojima treba preduzeti trajnije mere vaspitavanja, prevaspitavanja ili lečenja i njihovo potpuno odvajanje u kojoj su boravili pre izvršenja krivičnog dela. Iz ovoga zaključujemo su dva razloga koja nameću potrebu izricanja ovih vaspitnih mera. Prvi razlog se sastoji u potrebi da se prema maloletnim učiniocima krivičnih dela preduzmu trajnije mere vaspitavanja, prevaspitavanja ili lečenja. Znači radi se o maloletnicima kod kojih je vaspitna zapuštenost dostigla takav stepen da se njihovo vaspitanje i prevaspitavanje više ne bi moglo vr[iti primenom kratkotrajnih mera. Po pravilu ovde se radi o maloletnicima koji su izvršili teža krivična dela ili kojima su ranije već izricane vaspitne mere, ali koji nisu pokazale svoje pozitivno dejstvo. Isto tako, ovde su u pitanju maloletni učinioci krivičnih dela koji su u takvom stanju da im je neophodno lečenje koje će duže trajati. Drugi razlog za izricanje ovih mera sastoji se u potrebi potpunog izdvajanja maloletnika iz sredine u kojoj su ranije živeli. Znači, sredina je negativno uticala na maloletnike u tolikoj meri da je neophodno njihovo potpuno dugotrajnije izdvajanje iz te sredine.²⁷ Maloletnički krivičnim zakonodavstvom Republike Srbije predviđene su sledeće zavodske mere: upućivanje u vaspitnu ustanovu; upućivanje u vaspitno-popravni dom i upućivanje u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje (član 11. stav 1. tačka 3. ZOMUKD).

5. KAZNA MALOLETNIČKOG ZATVORA

Jedna posebna vrsta krivične sankcije, koja ima obeležja kazne, ali, isto tako i naglašene elemente vaspitnog karaktera, a koja se može izreći starijem maloletniku jeste kazna maloletničkog zatvora. Kazna maloletničkog zatvora može se izreći samo starijem maloletnom licu za krivično delo za koje je zaprećena kazna zatvora od 5 godina ili teža kazna, ako s obzirom na visok stepen krivice, prirodu i težinu dela ne bi bilo opravdano izreći vaspitnu meru (član 28 ZOMUKD). Maloletnički zatvor ne može biti kraći od 6 meseci, niti duži od 5 godina, a izriče se na pune godine i mesece. Maloletnički zatvor može trajati do 10 godina, samo u slučajevima za krivična dela gde je zaprećena kazna dugotrajnog zatvora ili za sticaj dva krivična dela za koje je propisana kazna zatvora teža od deset godina. Izriče se na pune godine ili na pola godine.²⁸

Kriterijum za upućivanje maloletnih lica na izdržavanje kazne zatvora zavisi od starosti maloletnika, pobuda iz kojih je delo učinjeno, težine učinjenog krivičnog dela, krivične odgovornosti, ranije osuđivanost.²⁹

Međutim, ovde treba imati u vidu da sud prvo utvrđuje da li su se stekli svi navedeni (kumulativni) uslovi pa tek onda prilazi razmatranju okolnosti (tj. stepena krivice i prirode, odn. težine krivičnog dela), nakon čega odlučuje da li će izreći kaznu maloletničkog zatvora ili će izreći vaspitnu meru. To, u stvari, znači da i pri postojanju svih navedenih kumulativnih uslova sud ne mora izreći kaznu maloletničkog zatvora. Sud će moći da izrekne ovu kaznu maloletnom učiniocu krivičnog dela kada nakon razmatranja dođe do zaključka da zbog visokog stepena krivice, prirode i težine krivičnog dela, ne bi bilo opravdano izreći vaspitnu meru. Dakle, proizilazi da je maloletnički zatvor zapravo kazna supsidijarnog karaktera čija je primena uvek fakultativna, tj. sud može, ali ne mora da je izrekne.

Inače, stepenovanje krivice se vrši na isti onaj način na koji se ono vrši i prilikom odmeravanja kazne punoletnim učiniocima krivičnih dela, s tom razlikom što kada je u pitanju izricanje kazne maloletničkog zatvora, visok stepen krivice predstavlja jednu od odlučujućih okolnosti prilikom njenog izricanja. Visok stepen krivice označava da je svesna i voljna upravljenoš učinioca prema delu iznad uobičajenog proseka. Takav stepen krivice je ostvarljiv kod umišljajnih krivičnih dela, dok je kod nehatnih dela moguć, ali vrlo retko. Takođe, visokog stepena krivice nema u slučaju bitno smanjene uračunljivosti, otklonjive pravne zablude i dr.

Maloletnički zatvor se može izreći u trajanju od šest meseci do pet godina. To su, u stvari, opšti minimum i opšti maksimum ove maloletničke krivične sankcije koje je propisao zakonodavac (član 29. ZOMUKD). Kada je, međutim, u pitanju opšti maksimum ove kazne, zakonodavac je predvideo i neke izuzetke. Naime, iako joj je opšti maksimum pet godina, kazna maloletničkog zatvora se može u dva slučaja izreći u trajanju do deset godina: prvi slučaj je kada je učinjeno krivično delo za koje je propisana kazna zatvora dvadeset godina ili teža kazna (tj. zatvora od trideset do četrdeset godina), a drugi slučaj kada su učinjena krivična dela u sticaju, od kojih su najmanje dva

²⁷ B. Čejović, op. cit, str. 508.

²⁸ O. Perić, Maloletnički zatvor primena i izvršenje, Beograd 1979, str. 115.

²⁹ S. Pihler, Penologija – časopis saveza udruženja za penologiju Jugoslavije, Beograd 1979, str. 129.

zaprećena kaznom zatvora težom od deset godina. Inače, kazna maloletničkog zatvora se izriče na pune godine i mesece (član 29. ZOMUKD).

Kaznu maloletničkog zatvora, maloletnici izdržavaju u posebnim ustanovama ili posebnim odeljenjima u kojima mogu ostati do navršenih 23 godina života. A ukoliko do tada ne završe kaznu onda se premeštaju u penološku ustanovu gde odrasli izdržavaju zatvorsku kaznu, izuzetno i do 25 godine ukoliko je u pitanju školovanje ili slično.

6. MERE BEZBEDNOSTI

Mere bezbednosti su vrsta krivične sankcije čije izricanje učiniocima krivičnih dela ima za cilj otklanjanje stanja i uslova koji mogu biti od uticaja da učinilac ubuduće ne vrši krivična dela. Kao što je to u radu već istaknuto prema maloletnim učiniocima krivičnih dela mogu se primeniti mere bezbednosti iz istih onih razloga iz kojih se mogu primeniti i prema punoletnim učiniocima, osim mere bezbednosti zabrane vršenja poziva, delatnosti i dužnosti. Ovde treba napomenuti da kada su u pitanju mere bezbednosti zakonodavac ne pravi razliku u smislu primene ovih mera između mladih i starijih maloletnika, što znači da se ova vrsta krivičnih sankcija može primeniti i prema jednoj i prema drugoj kategoriji maloletnika.

7. ZAKLJUČAK

Svrha krivičnih sankcija namenjenih maloletnim učiniocima krivičnih dela je ona opšta svrha koja propisana čl. 4 st. 2. Krivičnog zakonika, koja se sastoji u suzbijanju dela kojima se povređuju ili ugrožavaju vrednosti zaštićene krivičnim zakonodavstvom. U opšte svrhe krivičnih sankcija prema maloletnim učiniocima krivičnih dela spadaju i nadzor, pružanje zaštite i pomoći, kao i obezbeđivanje opšteg i stručnog osposobljavanja koje utiče na razvoj i jačanje lične odgovornosti maloletnog delinkventa, na vaspitanje i pravilan razvoj ličnosti kako bi mu se obezbedilo ponovno uključivanje u društvenu zajednicu.

Maloletnički zakon (ZOMUKD) pored krivičnih sankcija sadrži i odredbe o vaspitnim nalogima koji predstavljaju mere *sui generis*, čiji je osnovni cilj da ne dođe do pokretanja krivičnog postupka ili ako je on već pokrenut dođe do njegovog obustavljanja.

Kako bi vaspitni nalozi mogli biti primenjivani prema maloletnim učiniocima krivičnih dela moraju biti ispunjeni određeni uslovi koji se tiču i krivičnog dela i maloletnog učinioca. Potrebni uslovi su da se radi o krivičnom delu za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, zatim da postoji priznanje krivičnog dela od strane maloletnika, ali je bitan i odnos maloletnika prema krivičnom delu i oštećenom. Prema tome, vaspitni nalozi nemaju karakter krivične sankcije i ne pripadaju maloletničkom sistemu krivičnih sankcija. To su, kako je rečeno, mere *sui generis* ili mere posebne vrste kojima se skreće krivični postupak protiv maloletnog učinioca krivičnog dela. Može se zaključiti da je svrha vaspitnih naloga, osim da se spreči ili obustavi krivični postupak protiv maloletnog učinioca dela, da se još i utiče na pravilan razvoj maloletnika i jačanje njegove lične odgovornosti kako ubuduće ne bi činio krivična dela, tačnije svrha vaspitnih naloga je isključivo specijalno - preventivnog karaktera.

REFERENCE

- Čejović, B. (1997). Srpsko udruženje za krivično pravo, Beograd
- Ćorović, E. (2015). Sistem krivičnih sankcija Republike Srbije, Sven, Novi Pazar
- Govedarica, M. (2013). Maloletni učinioci u krivičnom zakonodavstvu Republike Srpske, doktorska disertacija, Pravni fakultet Istočno Sarajevo
- Ilić, N., (2016). Krivične sankcije prema maloletnicima, Pravo – teorija i praksa, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, vol. 33, br. 7-9, Novi Sad, str. 75-88.
- Joksić, I., Milojević, G., & Matić, M., (2018). Vaninstitucionalne vaspitne mere, Glasnik Advokatske komore Vojvodine, vol. 90, br. 1-2, Novi Sad, str. 27-37.
- Jovašević, D. (2011). Leksikon krivičnog prava, Službeni glasnik Beograd, str. 199.
- Jović, M. (2008). Krivično pravo – opšti deo, Naša reč, Leskovac
- Jović, M. (2011). Krivično pravo – opšti deo, Univerzitet u Novom Pazaru, Novi Pazar
- Konstantinović-Vilić, S., et al. (2009). Kriminologija, Pelikan print, Niš
- Krisberg, B. (2005). Juvenile Justice: Redeeming Our Children, SAGE, Publicaton
- Krivični zakonik Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 .. 108/2014, 94/2016 i 35/2019).
- Lawence, R., & Hemmens, C. (2008). Juvenile Justice: A Text/Reader, Los Angeles, SAGE
- Matijašević, J., & Dragojlović, J. (n.d.). Zavodske vaspitne mere u krivičnom pravu Srbije, Bezbednost, vol. 55, br. 1, Beograd, str. 84-97.
- Milošević, G., & Milašinović, S. (2011). Nasilje navijačkih grupa u Srbiji i kriminalitet maloletnika, Kriminalističko – policijska akademija, Beograd,
- Perić, O. (1979). Maloletnički zatvor primena i izvršenje, Beograd

- Pihler, S. (1979). Penologija – časopis saveza udruženja za penologiju Jugoslavije, Beograd
- Simović, M., Jovašević, D., Mitrović, Lj., & Simović, M. (2015). Maloletničko krivično pravo, Međunarodno udruženje naučnih radnika – AIS, Banja Luka
- Sofrenović, V. (2012). Primena mera bezbednosti prema maloletnim učiniocima krivičnih dela, Zbornik radova: Maloletničko pravosuđe u Republici Srbiji – druga godišnja konferencija Saveta za praćenje i unapređenje rada organa krivičnog postupka i izvršenje krivičnih sankcija prema malolenticima, Centar za prava deteta, Beograd, str. 305-309.
- Szrentić, et. al., (1998). Krivično pravo Jugoslavije – opšti deo, Savremena administracija, Beograd
- Zakon o izvršenju krivičnih sankcija ("Sl. glasnik RS", br. 55/2014 i 35/2019).
- Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica ("Sl. glasnik RS", br. 85/2005).
- Zakonik o krivičnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 72/2011),